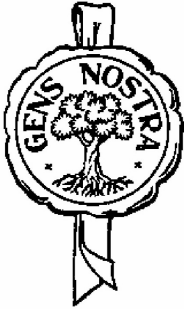

Nederlandse Genealogische Vereniging

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

- Voorzitter: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, Vlieterweg 108, 3925 GD Scherpenzeel
tel. 033 – 2778813 e-mail: voorzitter@amersfoorteo.ngv.nl
- Secretaris
en Public Relations: dhr. A.C. van Herk, Herfsttuin 24, 3772 VJ Barneveld
tel. 06-53408994 e-mail: secretaris@amersfoorteo.ngv.nl
- Penningmeester: dhr. drs. Th.H. van Veen, Poortersdreef 1, 3824 DL Amersfoort
tel. 033 – 4726015 e-mail: penningmeester@amersfoorteo.ngv.nl
- Lid: dhr. ir. P. van Zuylen, Couwenhoven 9064, 3703 GE Zeist
tel. 030 – 6962658 e-mail: peter.van.zuijlen@gmail.com
- Lid: dhr. H. Hooijer, Garietstraat 267, 3813 BM Amersfoort
tel. 033 – 4632621 e-mail: heimen.h.a@gmail.com

Afdelingsafgevaardigden

- Afgevaardigde: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, voornoemd
- Plaatsvervanger: dhr. H. Hooijer, voornoemd

Lezingen en Activiteiten

- Coördinator: dhr. ir. P. van Zuylen, voornoemd

Periodiek

- Hoofdredacteur: dhr. A.C. van Herk, voornoemd
- Redactieadres: redactie@amersfoorteo.ngv.nl
- Eindredacteur: dhr. prof. dr. J.S. Kaastra, Slotlaan 337, 3701 GJ Zeist
tel. 030 – 6962934
- Redacteuren: dhr. M. van de Krol, Marterhoeve 20, 3831 TA Leusden
tel. 033 – 4945110
dhr. drs. Th.H. van Veen, voornoemd
vacature
- Verzending: mw. H.S.H. Koning-van Dalen

- PR-ondersteuning** mw. F.E.F. Schuitemaker-Frankefort, Zaagmolenhof 13, 3833 KT Leusden
tel. 033 – 4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl

- Webmaster** dhr. A.C. van Herk e-mail: webmaster@amersfoorteo.ngv.nl

- Website** <http://amersfoorteo.ngv.nl>

- Twitter** www.twitter.com/NGV_AFT

- Facebook** NGV Amersfoort

Omslag: Het Burgerweeshuis in Amersfoort. Afbeelding uit 'Kabinet der Nederlandsche Oudheden' (1725). Zie ook pag. 51.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

*Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Amersfoort en omstreken
opgericht 18 december 1971*

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 600.

Jaargang 24

september 2015

nummer 3

Ten geleide

In de vakantieperiode hoopt ieder te genieten van mooi weer, leuke uitjes of andere activiteiten. Vaak staat genealogisch onderzoek even in de pauzestand. Anderen kiezen er juist voor om hun vakantie te combineren met een bezoek aan een archief. De redactie heeft ook niet stil gezeten, we hebben weer een aantal mooie artikelen samengesteld en de NGV-activiteiten voor de komende periode worden kort toegelicht. Onze oproep om een bijdrage aan te leveren heeft gehoor gekregen. Mevrouw Ina Budde-Korver stelde een artikel samen over een treinongeval in 1879 en de impact voor het gezin. John van Eekelen schreef een interessant artikel over de verdeling van een erfenis. DNA of genetische genealogie is actueel en complex. We starten met een reeks over dit onderwerp. Deze keer geven we basisinformatie over genetica en hoe verschillende organismen in elkaar zitten. Zie het maar als de biologie over organismen als basis om later meer te begrijpen van DNA.

Uw bijdrage in het delen van bronnen of verhalen voor het afdelingsblad stellen we ook op prijs. Wij wensen u veel leesplezier en succes met uw genealogische activiteiten.

Arie van Herk, hoofdredacteur

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari, april en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 december 2015 inleveren

Voor nadere instructies zie <http://amersfoorteo.ngv.nl> onder menu Afd. blad.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 7,- per jaar te storten op rekening NL85 INGB 0002 6663 78 ten name van Penningmeester NGV afdeling Amersfoort en omstreken onder vermelding van 'abonnement periodiek'.

Opmaak: L^AT_EX – Druk: Trepico bv, Hooglanderveen

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling en van de HCC! werkgroep Amersfoort vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**het Kerkelijk Centrum De Brug,
Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is 's middags open vanaf 13.00 uur en 's avonds vanaf 19.00 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-medewerkers van onze afdeling verzorgen een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium nader ingevuld kunnen worden, verdient het ook aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>
- <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Donderdag 10 september 2015	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Zaterdag 19 september 2015	NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Computergenealogie	

Er zijn vertegenwoordigers van o.a. de genealogische programma's Aldfaer, GensDataPro en PRO-GEN aanwezig die u deskundig kunnen bijstaan en adviseren. Verder zijn er diverse ervaren genealogen van de afdeling aanwezig die een bijdrage leveren en u helpen met een maximaal haalbare oplossing van uw vragen. De bijeenkomst is bedoeld om u kennis te laten maken met verschillende genealogische programma's en om samen verder te komen door elkaar te helpen bij het oplossen van grote en kleine computerproblemen. Het is een inloopmiddag, dus u hoeft niet speciaal om 14.00 uur aanwezig te zijn. De zaal is open vanaf 13.30 uur.

Datum Donderdag 8 oktober 2015 **NGV en Archief Eemland**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Donderdag 15 oktober 2015 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Genealogische opzoekingen in het archief van de Koninklijke Marine
Inleider mevrouw Saskia Klooster (NIMH)

De spreekster zal in haar lezing iets gaan vertellen over de beschikbare bronnen voor genealogisch onderzoek bij het Nederlands Instituut voor Militaire Historie van het Ministerie van Defensie. Daarna zal zij in het kort een aantal handreikingen doen voor onderzoek naar voorvaders die bij de diverse krijgsmachtdelen hebben gediend: landmacht, luchtmacht, marine en marechaussee. Vervolgens zal het verhaal worden toegespitst op onderzoek naar familieleden die bij de marine of de verschillende admiraliteiten werkzaam zijn geweest. Daarbij zal de spreekster trachten aan te geven waar in Nederland welke beschikbare informatie aanwezig is en hoe men hiermee uit de voeten kan. Mocht er vervolgens nog tijd over en natuurlijk animo voor zijn, dan kan zij ook nog het een en ander vertellen over personele bronnen aangaande de inzet van de Nederlandse koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog.

Datum Dinsdag 3 november 2015 **De Brug – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Geneanet
Inleider mevrouw Odette Franssen

Vooraf aan de lezing vindt eerst een korte ledenvergadering plaats. De agenda voor deze afdelingsledenvergadering en het verslag van de vorige zijn te zijner tijd te vinden op internet <http://amersfoorteo.ngv.nl>. De agenda en de bijlagen liggen vóór aanvang van de vergadering eveneens ter inzage en er zijn ook meerdere exemplaren beschikbaar.

In de lezing komen aan de orde:

- presentatie van Geneanet (geschiedenis, organisatie, cijfers) en verschil tussen gratis en Premium-account
- presentatie van de voornaamste diensten: Zoeken – Stambomen – Familiefoto's – Documenten en akten – Prentbriefkaarten – foto's van graven en monumenten – indexen – nieuwsbrieven en meldingen
- persoonlijk maken van de online stamboom (grafische opties – privacy instellingen – snelkoppelingen – cartografie etc.)
- de Geneanet app
- de bibliotheek
- partnerschappen (indexen, transcripties, scans, kranten) gratis dan wel betaald
- vraag en antwoord

Datum Donderdag 12 november 2015 NGV en Archief Eemland
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Donderdag 10 december 2015 NGV en Archief Eemland
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Datum Dinsdag 15 december 2015 De Brug – NGV
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats Kerkelijk Centrum De Brug
Onderwerp Datering van oude foto's
Inleider de heer Peter Eyckerman

U heeft vast nog ergens oude familiefoto's liggen, maar als de betrokkenen niet meer leven, is het vaak moeilijk te achterhalen wie er op de foto's is afgebeeld en wanneer of waar de foto's zijn gemaakt. Een datering van een foto geeft een antwoord op het *Wanneer?* maar kan in combinatie met andere gegevens ook tot een antwoord op de vragen *Waar?*, *Waar?* en *Wie?* leiden.

Tijdens de voordracht leert u aan de hand van veel voorbeelden wat de belangrijkste elementen zijn die u kunt gebruiken om een foto zo nauwkeurig mogelijk te dateren. U leert dat details belangrijk zijn om het verhaal achter de foto te achterhalen en om de afgebeelde personen te identificeren.

Peter Eyckerman is beroepsgenealoog en werkte voordien voornamelijk als software-ontwikkelaar. Hij heeft van zijn hobby zijn beroep gemaakt en specialiseerde zich in het dateren en identificeren van oude foto's. Op zijn blog Spoorzoeker (<http://spoorzoeker.petereyckerman.be>) schrijft hij regelmatig over online bronnen om stambomen en familiegeschiedenissen te stofferen, u kunt hem ook volgen op Twitter (@peyck).

Datum Donderdag 14 januari 2016 NGV en Archief Eemland
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats Studiezaal Archief Eemland
Onderwerp Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.

HCC!genealogie, werkgroep Veenendaal – Elke vierde maandag van de maand in de Christelijke Scholengemeenschap, Sportlaan 11-13, 3905 AD in Veenendaal. Aanvang: 20.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-websites <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl> en <http://>

HCC!genealogiedag te Amersfoort op zaterdag 7 november 2015 van 10:00 tot 16:00 uur.

Voor de 10^e keer organiseert HCC!genealogie een genealogiedag in samenwerking met een archief. Deze keer in de nieuwe vestiging van het Archief Eemland. Het archief maakt van deze gelegenheid gebruik door zich te presenteren met zijn bijzondere archiefstukken op deze Open Dag.

Op de 3^e verdieping van het Eemhuis wordt een genealogische markt gecreëerd waar de softwaremakers van de bekendste genealogische programma's aanwezig zullen zijn. Verder is er een Helpdesk aanwezig die bemand zal worden door medewerkers van het archief en regionale verenigingen. Ook worden er door het archief lezingen en rondleidingen gegeven.

Ledenbestand

Nieuwe leden:

Mw. M.E. Brak	Amersfoort
Dhr. F.M. Bosma	Amersfoort
Dhr. E.E. Ahlrichs	Loosdrecht

Verhuisd van andere afdeling:

Dhr. dr. M.S.F. Kemp	Amersfoort
<i>Geroyeerd:</i>	
Dhr. J.B.A. Luckner	Amersfoort
Mw. C. Thesingh	Amersfoort

Van uw voorzitter

door Willem van Maren

In april was ik namens onze afdeling aanwezig op de Algemene Vergadering van de NGV. De concepten voor nieuwe statuten en een nieuw huishoudelijk reglement werden besproken. De aangepaste versies zullen in het najaar worden gepresenteerd en – naar ik hoop – worden aangenomen.

Uitvoerig werd gesproken over de differentiatie van het lidmaatschap. De leden zal gevraagd worden te kiezen voor een lidmaatschap met een gedrukte of een digitale versie van Gens Nostra. Lidmaatschap met een digitale versie zou dan goedkoper zijn. Er was weinig belangstelling voor digitale verzending van de afdelingsbladen. Een aangepast voorstel over de differentiatie zal eveneens in november worden behandeld.

Eén lid van het hoofdbestuur werd her-

kozen en drie nieuwe leden werden benoemd, onder wie ons afdelingsbestuurslid Heimen Hooijer. De heer Hooijer zal de functie van tweede penningmeester bekleeden. Het is een goede zaak dat het hoofdbestuur nu weer op sterkte is gebracht. Een paar lastige kwesties moeten nog worden uitgezocht, maar ik vertrouw erop dat het nieuwe bestuur daar een oplossing voor zal vinden.

Als u uw zomervakantie gebruikt voor genealogisch onderzoek dan wens ik u veel succes. Als u met partner en wellicht ook kinderen op vakantie gaat (ongetwijfeld veel plezieriger) dan wens ik u een goede tijd. In het najaar hoop ik u weer te ontmoeten op onze afdelingsbijeenkomsten.

Erochique, erotiek in de vroegere eeuwen

Lezing door mevrouw Rosalien Fiedeldij Dop op donderdag 26 maart 2015. Marcel van de Krol doet verslag.

De lezing ging over normen en waarden vanaf het Romeinse rijk tot aan het Victoriaanse tijdperk. Erotiek door de eeuwen heen, een reis door de tijd.

De lezing ging vergezeld van een diaprojectie van schilderijen en elk verhaal ging over het getoonde schilderij. Daardoor is het moeilijk hier een duidelijk verslag van te schrijven, want op de plaatjes van de schilderijen rust auteursrecht en ik kan hier dus niet de plaatjes laten zien die bij de verhalen horen. Hierbij dus een verslag van de diverse tijdsperiodes.

Eerst de vraag: Wat is erotiek? Kort gezegd, alles over het liefdesleven behalve de daad. De kerk en de staat hebben hierin een grote rol gespeeld.

De lezing begon met de Romeinse tijd. In die tijd was er op erotisch gebied heel veel mogelijk en er bestonden nauwelijks taboes. Op een gegeven moment werd de macht van de vrouw te groot. De staat en de kerk gingen bepalen wanneer en hoe vaak sex mocht, bijvoorbeeld 1 à 2 keer per week. Het huwelijk werd heilig verklaard.

Daarna kwam de riddertijd. In de riddertijd werd de vrouw bemind, vereerd en op een voetstuk geplaatst. Dit gaf ook wel eens problemen. Een heer neemt een ridder in dienst en zijn vrouw vindt de ridder leuker. Uit die tijd stamt ook de kuisheidsgordel ofschoon nooit is bewezen dat die bestaan heeft. Ook waren er in die tijd troubadours.

Tussen ca. 1500 en 1600 was de heksen-tijd. Eind 1600 werd de laatste heks terechtgesteld.

De Renaissance-tijd

Er kwam een sociaal plan en het Calvinisme kwam op. De vrouw zit nog steeds

thuis. Dames lieten zich schilderen. Binnen de kerkmuren ging men anders denken. Scheiden mocht soms wel en soms niet. Burgers mochten niet scheiden.

Uit die tijd kwam het knottendoosje. Onderin was er een gedichtje en in een tabaksdoois lag onderin een stout plaatje.

Anna Boleyn werd hofdame van Hendrik VIII's eerste echtgenote Catharina van Aragon. Maar al sinds 1525 scheen Hendrik amoureuze betrekkingen met Anna te hebben onderhouden, die in 1527 algemeen bekend werden. Zij nam geen genoegen met alleen maar de positie van maîtresse. Nadat de met paus Clemens VII gevoerde onderhandelingen over de scheiding van Hendrik VIII en Catharina waren mislukt (zij kon hem geen mannelijke nakomelingen schenken), verstootte Hendrik zijn eerste vrouw in 1531 en trouwde in het geheim met Anna Boleyn. Na de uiteindelijke nietigverklaring van het eerste huwelijk met Catharina van Aragon door Thomas Cranmer, de aartsbischop van Canterbury, werd Anna Boleyn in juni 1533 gekroond.

De tijd van de verlichting

De tijd van de verlichting begint en de romantiek loopt gelijk met de verlichting. Wetenschap gaat alleen maar over de daad en romantici kunnen leven met alleen maar de romantiek. In deze tijd keek men naar wat normaal was en wat niet. In de middeleeuwen keek men alleen maar naar wanneer en hoe vaak.

Casanova: vrouwen hoe geweldig, mannen nietsnut

Giacomo Girolamo Casanova (Venetië, 2 april 1725 – Dux (Bohemen), 4 juni 1798) was een beroemde 18^e-eeuwse avonturier

uit Venetië, wiens naam synoniem werd voor vrouwenversierder en die zijn blijvende reputatie vooral dankt aan zijn zeer uitgebreide memoires.

Casanova. Afbeelding in Historisch Staatsmuseum, Moskou. Bron: wikipedia.

Peter de Derde trouwt Catharina de Grote

Het huwelijk met de geestelijk trage Peter werd een ramp. In het eerste jaar van haar huwelijk, in 1746, voelde Catharina zich eenzaam en ongelukkig aan het grote Russische hof. Onder het bewind van tsarina Elizabeth genoot zij weinig vrijheid. De intelligente Catharina zocht haar troost in boeken. Maar binnen haar huwelijk wilde de jonge vrouw meer. Zo kwam zij in aanraking met de mannen aan het hof. Door het nemen van minnaars merkte ze dat zij daardoor steeds meer invloed kreeg binnen het intrigerende Russische hof. Ze versterkte hiermee haar positie binnen het aristocratische bolwerk.

Juriaan Andriessen, tekenaar te Amsterdam

De Amsterdamse tekenaar Andriessen had een atelier aan huis waar naaktmodellen werden betaald om getekend te worden

door studenten van de tekenacademie van Amsterdam. Aan de academie was het verboden naakten te tekenen. Hij nam hiermee veel risico.

Juliette

Markies de Sade was de eerste die een boek schreef met erotische SM-verhalen, namelijk Juliette. Hij schreef dit in de gevangenis waar hij zat vanwege zijn erotische uitspattingen, in het echt en op papier.

Madame de Pompadour

Madame de Pompadour, geschilderd als Diana, de godin van de jacht. Schilderij door Jean-Marc Nattier. Paleis van Versailles. Bron: wikipedia.

Uit schilderijen blijkt dat ze werd gezien als een mooie vrouw, en daarnaast was ze populair in de gegoede Parijse kringen. In 1745 werd zij de maîtresse van de Franse koning Lodewijk XV, nadat een groep hovelingen en financiers (de bankiers Pâris, kardinaal de Tencin en maarschalk de Richelieu) haar onder de aandacht van de koning hadden gemanoeuvreed, om via een nieuwe maîtresse invloed op de koning te verwerken. De vorige koninklijke maîtresses, in

het bijzonder Marie-Anne de Mailly-Nesle, hadden macht over politiek en benoemingen uitgeoefend.

In februari van dat jaar werd ze uitgenodigd voor een gemaskerd bal ter ere van de trouwerij van de zoon van de koning. In maart was ze al een veel geziene gast en 's konings maîtresse. De koning gaf haar woonruimte in Versailles. Hij kocht ook *Pompadour* voor haar, de eerste van zes woningen. In juli kende hij haar de rang van markiezin van Pompadour toe, en scheidde haar voor de wet van haar man. Op 14 sep-

tember werd ze officieel aan het hof voorgesteld.

Victoriaanse tijdperk

Verstandig trouwen maar wel uit liefde. Geen wetten en regels zoals de kerk, maar voorbeelden van waarden en normen.

Bij Koningin Victoria stopte deze reis. We hebben geluisterd en gekeken naar een interessant stukje geschiedenis op het gebied van erotiek, met prachtige afbeeldingen. En, zoals tevoren aangekondigd, het bleef natuurlijk wel chique!

Beknopt verslag Afdelingsledenvergadering (ALV) van 16 april jl.

Arie van Herk doet verslag.

Deze afdelingsledenvergadering werd bezocht door 22 leden (incl. bestuur). Er zijn 5 afmeldingen. De voorjaarsvergadering staat, naast het vaststellen van het verslag van de vorige vergadering, in het teken van de vaststelling van het jaarverslag van de secretaris en het financieel jaarverslag van de penningmeester. Beide documenten worden zonder wijzigingen goedgekeurd. Ook vermeldt de kascontrolecommissie bestaande uit de heren Bert van de Burgt en Piet Hovestad dat de uitgaven over 2014 doelmatig en rechtmatig, in overeenstemming met de begroting zijn gedaan. Zij stellen de vergadering voor het bestuur te dechargeren voor het gevoerde financiële beleid en de financiële administratie goed te keuren. Met applaus wordt dit voorstel overgenomen en wordt aan het bestuur decharge verleend.

De heer Thijs van Veen is periodiek aftredend. Er zijn geen tegenkandidaten aangemeld en hij wordt herbenoemd als penningmeester. Voor de al enige tijd openstaande vacature hebben zich geen kandidaten gemeld. De voorzitter stelt voor om de heer Heimen Hooijer, die al enige tijd ad-

visieur is van het bestuur, te benoemen. De vergadering stemt hiermee in. Tot slot vraagt de voorzitter aandacht voor een in 2016 komende vacature in het bestuur, de heer Peter van Zuylen stelt zich dan niet herkiesbaar.

In de redactie van ons afdelingsblad is nog steeds een vacature. Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij de secretaris.

De vergadering gaat akkoord met de herbenoeming van de heer Willem van Maren als afdelingsafgevaardigde en de heer Heimen Hooijer als zijn plaatsvervanger.

De voorzitter geeft een toelichting op de stukken van de Algemene Vergadering (AV) van 25 april a.s.

Ook hier staan het jaarverslag van de secretaris van de NGV en de jaarrekening van de penningmeester van de NGV op de agenda. De kascontrolecommissie heeft vastgesteld dat de cijfers van de penningmeester en die in de jaarrekening van de NGV niet overeenkomen. Cijfers van de vereniging dienen volgend te zijn aan cijfers van de afdeling.

Het hoofdbestuur heeft nieuwe statuten en een huishoudelijk reglement opgesteld die overeenkomen met de vernieuwingen

binnen de vereniging. Beide voorstellen zullen in de AV worden besproken en de verwachting is dat hier nog een aantal bijstellingen komen.

Het hoofdbestuur heeft ook een voorstel aangeboden voor een differentiatie in vormen van lidmaatschap. Uitgangspunt is dat er een basispakket komt waarbij leden toegang hebben tot digitale bronnen, toegang tot het verenigingscentrum en de NGV-nieuwsbrief ontvangen. Daarnaast kan men kiezen of men het afdelingsblad en Gens Nostra in gedrukte vorm wil ontvangen of in PDF-formaat via e-mail. De leden geven aan dat zij de koppeling afname van beide bladen niet wenselijk vinden. Leden willen veelal de keuze maken om het afdelingsblad gedrukt te ontvangen en Gens Nostra per e-mail. Dit standpunt zal in de AV worden verwoord.

De voorzitter stelt voor de positieve wending die binnen de NGV is ingezet te continueren en verder te gaan met vernieu-

wende activiteiten. De voorzitter vraagt en krijgt instemming van de aanwezigen om de voorstellen, met inbreng van bovenstaande opmerkingen, in die lijn te steunen.

In de rondvraag verzoekt dhr. Van Zuylen om onderwerpen aan te geven voor toekomstige thema-avonden; dhr. Van Maren bedankt de leden die specifieke activiteiten invullen, b.v. bij het spreekuur familiegeschiedenis, of dhr. Roggekamp voor het faciliteren van thema-avonden met computer en beamer; dhr. Hovestad biedt de aanwezigen een gratis video aan over *De Grebbeberg* en biedt voor € 16 een boek aan in de vorm van een stripverhaal over de *Slag om de Grebbeberg*. Zie ook www.75jaarslagomdegrebbeberg.nl.

Na een korte pauze wordt de avond vervolgd met een lezing van de heren Georges Elissen en Vincent Robijn over *Vertrouwd en vernieuwd: Archief Eemland in het Eemhuis*.

Vertrouwd en vernieuwd: Archief Eemland in het Eemhuis

Lezing door de heren Vincent Robijn en Georges Elissen op donderdag 16 april 2015. Marcel van de Krol doet verslag.

Het archief Eemland was eerst gevestigd in de binnenstad naast het gemeentehuis in het stadsinformatiecentrum De Observant en is omstreeks mei 2014 verhuisd naar een nieuw gebouw op het Eemplein, het Eemhuis, en is daar gevestigd op de derde etage. Het Eemhuis bevat tevens de bibliotheek Eemland, kunsthall KaDE (kunst aan de Eem) en Scholen in de Kunst.

Eerst kwam uitleg over wat is en wat doet het archief Eemland met daarop de vraag, wat verwacht u van het archief.

Het archief bevat zeveneneenhalf kilometer depotruimte en daarvan is vier kilometer gevuld.

Daar alles steeds meer digitaal gaat zal

er eens een tijd komen dat er nagenoeg geen papier meer wordt aangeleverd.

De archiefwet van 1995 bepaalt dat het archief het beheer, het behoud en de toegankelijkheid van overgebrachte overheidsarchieven moet verzorgen. Na twintig jaar moet een overheidsarchief naar een archiefbewaarplaats worden gebracht.

De collectie

Zoals vermeld bevat de collectie vier kilometer archief waaronder 75.000 foto's, kaarten, kranten, bewegend beeld en een historische bibliotheek. 45.000 foto's zijn al gedigitaliseerd.

De overheidsarchieven zijn van de ge-

meenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Renswoude, Soest en Woudenberg. Verder zijn er diverse particuliere archieven.

De oudste kaart in bezit van het archief is van 1562 en betreft het Landgoed Randenbroek.

Dienstverlening in het Eemhuis

De mogelijkheid tot werken op afspraak. Gebruik van de studeerkamer van origineel. Er komen ongeveer 2500 bezoekers en er zijn 2500 bezoekersactiviteiten per jaar.

Digitale dienstverlening

De website krijgt gemiddeld 200.000 bezoekers per jaar en er komen ongeveer 1.000.000 bezoekers via andere platforms zoals WieWasWie en zoekakten.nl.

Binnenkort online

Men wil de mogelijkheid scheppen om van huis uit stukken op te vragen of te reserveren zodat deze klaar liggen als je het archief bezoekt. Verder zijn er plannen om binnenkort bouwtekeningen, archiefstukken over monumentenzorg en het bevolkingsregister online te publiceren.

Er zijn diverse vrijwilligersprojecten, zoals:

- Oral history
- Resolutieboeken

- Bouwtekeningen
- Foto's en video
- Notarieel archief
- Dorpsgerechten Hoogland en Woudenberg.

Het archief heeft ongeveer 40 à 50 vrijwilligers en 13 à 15 medewerkers.

Men is altijd op zoek naar nieuwe vrijwilligers.

Activiteiten

Cursussen en workshops, historisch café en filmvertoningen. Amersfoort op de kaart, het project *Het bewaren waard*, zet uw schoenendoos online en het project vele handen. Iedereen kan archieven online toegankelijk maken.

Dit zijn nieuwe manieren om een breed publiek te interesseren.

Toekomstplannen

Scannen on demand en een virtuele studiezaal.

Digitale uitdagingen

Digitale archieven zijn kwetsbaar. Hoe kan een bestand over 100 jaar gelezen worden als software en hardware veranderen?

Tenslotte

Blijf op de hoogte door middel van de maandelijkse nieuwsbrief en volg ons op Twitter en Facebook.

Met de hond en de hondenkar terug in de historie. Nostalgie met een verdwenen transportmiddel

Lezing door de heer Bert Willemen op donderdag 7 mei 2015. Marcel van de Krol doet verslag.

Op donderdagavond 7 mei 2015 hield Bert Willemen een lezing over hondenkarren. Misschien frönt u de wenkbrauwen en denkt u, wat heeft een hondenkar met genealogie te maken? Wel, genealogie is niet alleen het verzamelen van primaire bronnen zoals datums en plaatsnamen maar ook het verzamelen van secundaire gegevens om

meer te weten te komen hoe onze voorouders vroeger woonden, werkten en leefden. Misschien heeft u in uw kinderjaren nog wel eens een hondenkar gezien, anders uw ouders of grootouders wel.

Bert Willemen heeft zelf nooit een hondenkar gehad en heeft ook geen hond. Tijdens genealogisch onderzoek kwam hij er

achter dat zijn overgrootvader een hond, genaamd Bruto, had en deze kwam uit het Nederlandse leger waar hij had gediend als mitrailleurshond. Deze trok een kar waarop een mitrailleur was gemonteerd.

Hondenkarren kwamen vanaf ongeveer 1850 tot in de jaren 20 van de 20^e eeuw voor in Nederland, België en enkele andere landen. De trekkracht van de hond bleek de mens goed van dienst te kunnen zijn. Inge-spannen voor, onder of achter de kar liet de mens de hond voor hem werken.

Hondenkar in Amersfoort

Hondenkarren waren vooral populair bij onder meer bakkers, groenteboeren, kruideniers, looiers, marskramers, melkventers, petroleumventers, schoenhandelaren, slaggers en visventers. Vanaf de jaren 30 verdwijnen de hondenkarren meer en meer uit het straatbeeld en waren andere vervoersmiddelen ervoor in de plaats gekomen.

De hondenkar kwam officieel in 1912 in dienst van tante pos maar bekend is dat ook al in 1850 post en pakketjes met de hondenkar werden vervoerd. De hondenkar werd eind 19e eeuw, begin 20e eeuw ook in het leger gebruikt voor verschillende doeleinden zoals koerier, bevoorradener en verkenners. Tijdens de jaren 1914–1918 vervulden ruim 1200 trekhonden hun militaire dienst.

Een aantal kunstenaars heeft zich door de hondenkar laten inspireren. Diverse werken zijn hierover op schilderijen vastgelegd. Ook werden hondenkarren in de reclame gebruikt. Plaatjes met een hondenkar kun je op de meest uiteenlopende plaatsen tegenkomen.

In 1910 kwam de trekhondenwet in werking en moest men een vergunning hebben. In de praktijk kwam het regelmatig voor dat men het niet zo nauw nam met de wetsvoorschriften. Het toezicht op de naleving was de taak van de politieagenten, gemeenteveldwachters, rijksveldwachters en inspecteurs met opsporingsbevoegdheid. Uiteindelijk werd in 1961 bereikt dat de trekhond wettelijk werd verboden. Op de laatste dag van dat jaar werden 32 trekhonden voorgoed uitgespannen. In 1962 trad de wet op de dierenbescherming in werking. Tussen 1962 en 2013 zijn nog enkele wetswijzigingen geweest. Maar op 1 januari 2014 trad de *Wet Dierenwelzijn* in werking, zie verder http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/geldigheidsdatum_04-07-2015.

De mini-hondenkarrentoonstelling

De hondenkar kan nog bij speciale gelegenheden of evenementen worden bewonderd en ook zijn er musea die nog prachtige exemplaren van hondenkarren bezitten. In België heeft men een *Vlaamse Trekhonden Vereniging met hond en kar* opgericht. In Nederland was er een soortgelijke vereniging, namelijk het *Berner Wagli-team*.

De heer Bert Willemen is onderzoeker van hondenkarren en tijdens zijn lezing had hij ook een mooie minihondenkartoonstelling, vol met allerlei attributen van en over dit verdwenen transportmiddel. Al met al was het een zeer boeiende lezing. Voor meer informatie zie de speciale website www.hondmethondenkar.nl.

Ik ben **Douwe Noordhof** (1939). Mijn belangstelling voor geschiedenis en aardrijkskunde heeft me gebracht tot de keuze voor de studie van de sociale aardrijkskunde aan de universiteit van Groningen. In de jaren zestig leidde dat vaak tot een baan in het onderwijs, zo ook bij mij. Tijdens mijn studie en latere baan in Amersfoort heb ik Henk Bousema leren kennen. Deze enthousiaste beoefenaar van de genealogie haalde me na mijn pensionering over om wat serieuzer werk te maken van de speurtocht naar mijn voorgelacht. En dus lid te worden van de NGV-afdeling Amersfoort en omstreken.

Daarom werd ik al zo'n 15 jaar geleden lid. Ik mocht zelfs een tijd meedraaien in de redactie van het afdelingsblad, waaraan ik goede herinneringen bewaar.

Een aantal jaren geleden moest ik door persoonlijke omstandigheden stoppen met allerlei activiteiten. Ook zegde ik mijn NGV-lidmaatschap op. Dit jaar zag ik mogelijkheden om de draad weer op te pakken. Ik ben dus niet echt een nieuw lid! Ik onderzoek voornamelijk de namen Noordhof, Westerhof, Smelik en 't Hart. De eerste twee vooral in Groningen, de laatste in Noord- en Zuid-Holland.

Eerst gebruikte ik voor het vastleggen van de gevonden data PRO-GEN. Maar bij het aanschaffen van een nieuwe computer heb ik niet goed opgelet. Al mijn opgeslagen genealogiegegevens bleken achteraf verloren gegaan. Gelukkig kon ik aan de hand van geprint en uitgeschreven materiaal de meeste data invoeren in het toen door mij gekozen programma Aldfaer. Dit programma vind ik prima te hanteren, en voor mij heel geschikt.

Problemen bij het onderzoek ondervind ik door het Doopsgezind zijn van mijn voorouders (Noordhof) vóór 1800. Hun gegevens zijn niet opgenomen in de DTB-

registers van de Ned-Herv. Kerk. Ook de eigen registers van de plaatselijke Vermaningen van de Doopsgezinden in de provincie Groningen zijn veelal verloren gegaan. Zo kom ik in de mannelijke lijn niet verder terug dan ca. 1729.

Een heel ander gegeven dat mij parten speelt is dat al mijn voorouders tot de boerenarbeidersklasse behoorden. Behalve de bekende DTB-gegevens van de gemeenten na 1811 zijn er nauwelijks interessante gegevens opgeslagen in bijv. notariële akten. Wel zijn er zo nu en dan mensen die in aankomende met justitie zijn gekomen. Bijvoorbeeld door openbare dronkenschap waarvoor 1 dag gevangenisstraf wordt opgelegd. Leuk is dan te kunnen constateren dat het gaat om dronken zijn op de dag dat er een kind is geboren.

Een wrang geval van veroordeling betreft een meisje dat op 13-jarige leeftijd het huis uit moet om bij een boer te gaan werken. Zij heeft daarvoor geen toonbare kleren. Zij koopt die op naam van haar moeder. Die kan niet betalen, dus heeft het meisje gestolen! Eerst wordt zij tot jaren gevangenisstraf veroordeeld door de rechtbank in Groningen. Dat wordt de officier van Justitie zelfs te gortig. In hoger beroep bij het hof in Leeuwarden volgt de veroordeling tot opname in het Tuchthuis voor meisjes in Montfoort. Tot haar 18^e jaar! In het officiële document is haar verblijf daar ook goed te volgen.

De laatste jaren ben ik vooral bezig geweest met de genealogie van de kant van mijn vrouw (Smelik). Daar gaat het vooral om onderwijzers die soms ook kwamen tot het schrijven van lesboeken. De liefde voor muziek is ook kenmerkend. Koördirectie en bestuurslid zijn van een landelijke zangersbond. De bekende Schoolstrijd tekent zich in die lijn ook af. Het bewust kiezen voor

Christelijk onderwijs en daarvan publiek rekenschap afleggen heeft bij een aantal tot landelijke bekendheid geleid.

Een vriend van mijn dochter, met genealogische vaardigheden, heeft voor de aardigheid voor haar mijn gegevens met wat aanvullingen in een schitterende kwartierstaat ingebracht. Met negen generaties! Een derde daarvan is nog open... Misschien

kan ik dat een doel noemen voor de komende tijd.

Mijn voornaamste belangstelling betreft toch de leefomstandigheden van onze voorouders. Daarbij helpt het dat ik sociaalgeograaf ben. Maar ook de informatie die op allerlei manieren door het lidmaatschap van onze vereniging beschikbaar komt is waardevol.

Vermorzeld onder de trein

door Ina Budde-Korver

In een eerder door mij geschreven stukje met de titel *Verrassing* (Amersfoort en omstreken 3, september 2011) vertelde ik over mijn overgrootmoeder Wilhelmina Iepen-burg niet veel meer dan dat zij mijn overgrootvader Dirk Korver bij hun huwelijk “opschepte” met vier kleine kinderen. Overigens bleken dat er vijf te zijn, want de achtjarige Engelbertus, die na het overlijden van zijn vader bij zijn opa in Maartensdijk had gewoond, kwam in december 1880 ook naar Utrecht. Maar wat was hieraan voorafgegaan?

Wilhelmina werd in 1848 geboren in Maartensdijk, als dochter van een timmerman. Zij was de oudste van een gezin met negen kinderen. Zij werkte een paar jaar als dienstbode, tot haar huwelijk met Jan van Essen in 1869. Het echtpaar woonde achtereenvolgens in De Bilt, Maartensdijk en Hilversum, en er werden zes kinderen geboren, waarvan er één maar een maand oud werd.

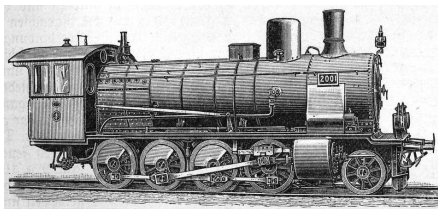
Jan van Essen overleed op 21-8-1879 op 35-jarige leeftijd. Behalve de gebruikelijke gegevens werd op zijn overlijdensakte ook de doodsoorzaak vermeld: *vermorzeld onder de trein*.

Zou hierover destijds iets in de krant zijn geschreven? Zoeken op www.Delpher.nl met datum had geen resultaat. Maar toen ik het woord “trein” intypte vond ik een artikel in het *Algemeen Handelsblad*, en een

volgende poging met het woord “overreden” leverde zelfs een uitgebreid verslag van het ongeluk op in *De Gooi- en Eemlander*.

Artikel uit Algemeen Handelsblad 23-8-1879

De laatste trein van den Oosterspoorweg van Amsterdam naar Utrecht overreed gisteren, tusschen Hilversum en Maartensdijk, den wegwerker van de Oosterspoorwegmaatschappij van Es. Beide beenen zijn den ongelukkige afgereden. Toen zijne vrouw hem op den weg vond was hij een lijk. De man had voor dien trein den dienst voor zijne vrouw, die wachteres is, waargenomen.

Goederenlokomotief uit het einde van de 19^e eeuw.

Afbeelding: Brockhaus Konversations Lexikon, 14e ed., 1898.

Artikel uit De Gooi- en Eemlander 23-8-1879

Hilversum, 23 Augustus 1879. Wij zijn weder in de treurige noodzakelijkheid, een ernstig spoorweg-ongeluk te melden. Door den laatsten goederentrein van Hilversum

op Utrecht, die omstreeks kwart over tien ure 's avonds van hier vertrekt, werd namelijk op den avond van den 21 Augustus jl. een werkman overreden en gedood.

Deze man nam vrijwillig, na zijnen zwaren dagarbeid, de taak over zijner vrouw, wachteres aan wachthuis no. 33, nabij den zoogenaamden Zwartenberg, en zulks omdat zijne vrouw reeds eenige dagen lichtelijk ongesteld was, aan zware kiespijn leed en eene kleine van nog pas vier maanden te verzorgen had. Hoe duur kwam den man zijne zorg en liefde voor vrouw en kind te staan!

Waarschijnlijk door den slaap overmand, was hij even te laat om met de lantaarn te seinen; de locomotief strafte hem maar al te zwaar: hij nam hem wel 17 à 18 meters mede en verbrijzelde hem.

Daar hij nog levend gevonden werd, riep men onmiddellijk de hulp in van den geneesheer, met den dienst belast, Dr. Mol, die zich ten spoedigste ter plaatse des onheils begaf, vergezeld van den geneesheer Vlaanderen, ten einde zoo veel mogelijk hulp te kunnen bieden. Beide heeren konden echter slechts den dood constateren. Daarop werd in den nacht het lijk onder geleide van Dr. Mol, per goederenwagen naar het emplacement alhier getransporteerd.

Gisteren middag had tusschen 4 en 5 ure de nauwkeurige schouw van het lijk plaats door Dr. Mol, en werd op diens last het lijk daarna onmiddellijk in het lijkenhuis geplaatst op de algemeene begraafplaats, om later, te 8 ure, begraven te worden.

Voor de weduwe met haar 5 kinderen is deze vreeselijke dood van haar echtgenoot een harde slag.

In april 1880 vertrok Wilhelmina met vier kinderen in de leeftijd van 1 tot 10 jaar naar Utrecht, waar ze gingen wonen in de

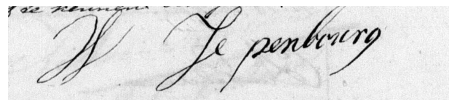
Beukstraat. Waar en hoe zou ze Dirk Korver hebben leren kennen? Hij woonde niet ver bij haar vandaan, op de Blauwkapelseweg, waar ook de gasfabriek stond. Twee maanden later trouwden zij, en verhuisde Dirk naar de Beukstraat. Zijn zoon Jakob bleef aanvankelijk op de Blauwkapelseweg wonen, maar maakte van augustus 1881 tot november 1885 ook deel uit van zijn vaders gezin. Jakob was sigarenmaker, later arbeider bij de gasfabriek, dus hij zal zijn vader financieel niet tot last zijn geweest.

In korte tijd werd er nog een paar keer verhuisd, maar uiteindelijk belandde het gezin in de Gildstraat, waar Dirk in 1898 overleed. Zijn kinderen waren toen resp. 15, 14, 12, 9 en 8 jaar.

En weer was Wilhelmina weduwe. Sinds een paar jaar was ze winkelierster van beroep, en zou dat blijven tot haar dood. Waar zou ze gewerkt hebben, en wat verkocht ze? En kon ze daarmee de kost verdienen? De oudste kinderen werkten al als krantenbezorger, fabrieksarbeider en dienstmeid, dus die konden een steentje bijdragen. Maar een vetpot zal het niet geweest zijn.

In 1907 verhuisde ze nog één keer, samen met haar nog ongetrouwde zonen Dirk, die als lampenist bij de Staatsspoorwegen (!) werkte, en Isaac, die timmerman was, net als zijn grootvader. Op 3-10-1920 is zij op dit adres, Klaverstraat 5, overleden.

Helaas heb ik geen foto van Wilhelmina Iepenburg. Grote kans dat er ook nooit een foto van haar is gemaakt. Maar wat ik wel heb is de handtekening die zij onder haar huwelijksakte zette. Want, in tegenstelling tot Dirk Korver, kon zij wel schrijven.

Handtekening Wilhelmina Iepenburg

Een goede dag om een erfenis te verdelen

door John van Eekelen

Meestal verloopt na het overlijden van een erflater enige tijd voor de erfenis wordt verdeeld en soms zijn dat jaren. Tussen de begrafenis van Cornelia van Dompelaar in 1783 en de verdeling van het laatste stukje van haar erfenis in 1866 verlopen echter 83 jaren. In deze uitzonderlijk lange periode is ontzettend veel gebeurd en zijn er vele personen betrokken bij deze zaak, bijvoorbeeld zeven Amersfoortse notarissen. Eigenlijk stof voor een romanschrijver om een meeslepende familiesage te vertellen, maar het talent daarvoor heb ik helaas niet. Ik zal proberen op een heldere manier een feitelijk verhaal te vertellen, zonder een overvloed aan details, bedragen, individuele lotgevalen en juridische acties.

Van weesmeisje tot suikertante

Cornelia werd op 28-2-1696 in Amersfoort gedoopt en was het jongste kind in het gezin van Cornelis Jansz van Dompelaar en Stijntje Peters van Hal. De familie Van Dompelaar mogen we wel een aanzienlijk geslacht noemen dat zich vanaf de vijftiende eeuw vanuit Barneveld over het midden van Nederland verspreidt. U kent vast wel het meest bekende lid van de clan: Jan van Schaffelaar.

Op 2-3-1710 wordt zij ingeschreven bij het Burgerweeshuis in Amersfoort als Cornelia Cornelis, dochter van Cornelis van Dompelaar, oud 13½ jaar, gepresenteerd bij Maria Sauve, als meuje, en Maria Meijnders. Andere kinderen uit het gezin worden niet genoemd, het klinkt als bijna alleen op de wereld.

Het duurt een hele tijd voor we Cornelia, inmiddels 37 jaar, weer in de akten aantreffen: op 1-5-1733 gaat zij als jongedochter van Amersfoort in ondertrouw met Volken Saab, jonkman uit Amersfoort. De bruide-

gom, die zelf zijn voornaam liefst schreef als *Volcquen*, was 49 jaar oud bij zijn trouwen en werkte al sinds 1716 als notaris. In 1736 koopt het echtpaar huis, hof en hofstede staande in de Muurhuizen of Breestraat. Uit het huwelijk worden geen kinderen geboren en als Volcquen 19-5-1746 sterft is Cornelia de eerste keer weduwe.

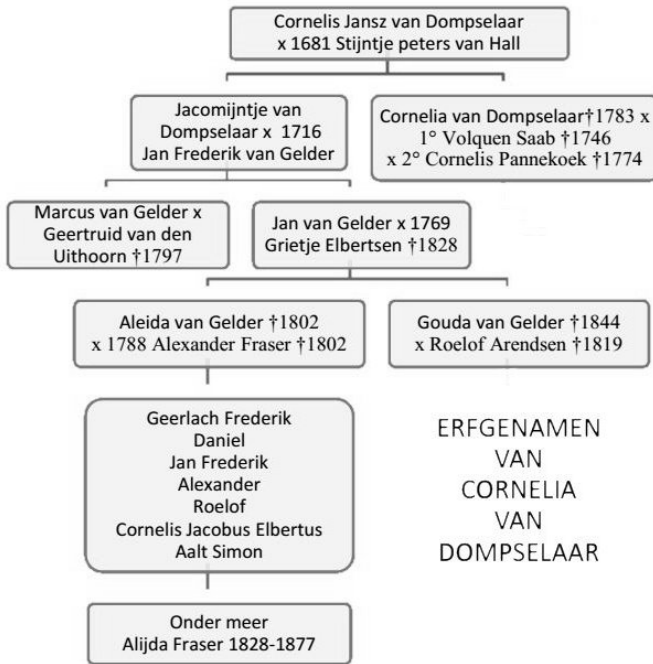
Zij hertrouwt op 26-11-1747 met de weduwnaar Cornelis Pannekoek, die op dat moment nog twee jonge kinderen thuis had. Cornelis werd kort daarna, op 16-2-1748 gekozen in de Raad van de Stad en bleef daar de rest van zijn leven deel van uitmaken. Na zijn dood op 4-1-1774 is Cornelia de tweede keer weduwe, zonder kinderen, maar met een hele hoop verwanten.

Op 25-7-1780 maakte zij bij notaris Gerrit Vogelesang haar testament op. Als *grande dame* begint zij met legaten voor liefdadige instellingen en als eerste, ja inderdaad, het Burgerweeshuis met onder meer een bedrag bestemd *tot eene recreatie voor de weeskinderen*. Ook het stadskinderhuis (voor de kinderen van niet-burgers) en het Bloklands Gasthuis worden bedacht. Vele bedragen worden gelegateerd aan neven en nichten, achterneven en -nichten van haarzelf en van haar tweede man. Haar dienstmeid Elisabeth Velderman wordt zeer ruimhartig bedeed.

De zoons van haar zuster Jacomijn, Jan en Marcus van Gelder, krijgen levenslang een jaarlijkse uitkering op voorwaarde dat zij hun kinderen een behoorlijke opvoeding geven. En de executeurs van haar testament mogen beoordelen of ze daarin soms nalatig blijven.

Wat er na al deze legaten rest is ook voor deze neven Jan en Marcus van Gelder en ook dit onder strikte voorwaarden:

Op den last van welke Legaten de

Schema erfgenamen van Cornelia van Dompelaar

Vrouwe Comparante tot haar eenige en Algeheele Erfgenaamen te benoemen en aan te stellen voor de helfte de kinderen van haaren Neef Marcus van Gelder voornoemt, of bij vooroverlijden derzelver wettige afkomelingen bij representatie, ende voor de wederhelfte de kinderen van haaren Neef Jan van Gelder voornoemt, ofte bij vooroverlijden derselver wettige afkomelingen bij representatie; met dien verstande nogthans dat het geene de Gemelde beide staken van de Vrouwe Comparante zullen komen te erven, zal blijven onder de beheringe en administratie van haar hier na te noemen Exeecuteur of Exeecuteurs den tijd van vijf en twintig agter een volgende Jaaren nae het overlijden van de Comparante, zonder dat der Comparante Erfgenaamen gedurende dien tijd eenige renten of revenuen daer van genieten zullen, als begerende de Comparante dat de overschietende revenuen, mede tot Capitaal

zullen worden aangelegd.

We mogen onze fantasie de vrije loop laten wat Cornelia bewogen heeft tot deze beperkingen, want zelf laat ze dat niet optekenen. Beide neven waren opgegroeid in het Burgerweeshuis, maar of dat een rol speelde?

Cornelia van Dompelaar laatst weduwe van Cornelis Pannekoek wordt op 27-1-1783 begraven in de Sint Joriskerk te Amersfoort. De termijn van vijftientig jaren neemt een aanvang.

Een kruiwagen vol kikkers

Marcus van Gelder is al in 1756 vertrokken met zijn bruid Geertruid van den Uithoorn naar Utrecht en later naar Vianen. In het jaar 1808 als de restrictie van het testament afloopt, zijn beiden overleden, maar er leven nog kinderen. Deze kinderen zullen hun rechte deel gekregen hebben, maar

daarvan is geen akte gevonden.

Bij de nakomelingen van de andere geachtigde, Jan van Gelder, is er complicatie op complicatie, zodat de uiteindelijke verdeling pas plaatsvindt in 1866. In 1808 was Jan overleden, maar zijn weduwe Grietje Elbertsen leefde nog en had vanwege het testament recht op een uitkering voor levensonderhoud. Van hun kinderen hebben twee dochters de volwassen leeftijd bereikt, zijn getrouwd en hebben elk vele kinderen. De jongste Gouda, geboren in 1777, trouwt Roelof Arentsen en zij krijgen maar liefst vijftien kinderen. Zij zal in 1814 met de Weesmeesters de erfenis van haar ouders delen. De Weesmeesters zijn op dat moment de voogden van haar neven, de zoons van haar oudste zus Aleijda.

De andere dochter van Jan van Gelder en Grietje Elbertsen is Aleijda, geboren in 1770 en getrouwd met Alexander Fraser. Die is geboren in 1764 in Willemstad als zoon van Tomas Fraser, soldaat onder het regiment Schotten, en Anna Margareet Muller. Aleijda en Alexander laten tussen 1789 en 1801 in Amersfoort acht kinderen dopen, waarvan zeven zoons hun kindertijd overleefden. Dit gezin zal in de rest van het verhaal de hoofdrol spelen. In het jaar 1802 sterven de ouders kort na elkaar, eerst Aleijda in september en in december ook Alexander. De oudste vier jongens, Geerlach Frederik, Daniel, Jan Frederik en Alexander worden een maand na de dood van hun vader ingeschreven in het Burgerweeshuis en de jongste drie, Roelof, Cornelis Jacobus Elbertus en Aalt Simon volgen als ze zes jaar oud worden. Ook hun erfenis komt onder beheer van de Weesmeesters.

Heel even in het jaar 1806 zijn de zeven broers weer allemaal onder hetzelfde dak, maar dan trekt het avontuur. Geerlach Frederik vertrekt buiten kennis van de heren regenten van het Weeshuis en neemt dienst in het leger. De volgende broers gaan wel

met kennis van de regenten onder de wapenen: Daniel in 1808 bij de Groene Jagers, Jan Frederik en Alexander gaan in 1809 onder het Corps Velites. Alexander keert in 1811 weer terug, maar neemt in december 1813 weer dienst onder de Konstapels van de Prins. Het jaar daarop nemen Roelof en Cornelis Jacobus Elbertus als tamboer dienst onder de landmilitie van de Prins en *zoo zij zich wel gedragen hebben zij nog pretentie op hare uitzet*. Alleen de jongste, Aalt Simon, blijft gewoon in het tehuis, dat hij in mei 1823 met volle uitzet verlaat.

De terugtocht uit Rusland. Bron: <http://www.museelouisxvii.com/Berlin.img/retrRussie.jpg>

//www.museelouisxvii.com/Berlin.img/retrRussie.jpg

Even een intermezzo om de lezer te herinneren aan wat er in die tijd allemaal gebeurt. Van 1806 tot 1810 is er een koninkrijk Holland onder Lodewijk Napoleon en dat wordt in 1810 geannexeerd door het Franse Keizerrijk. De Hollandse regimenten worden ingelijfd in het Franse leger en het bovengenoemde Corps Velites (lichte troepen) bijvoorbeeld is verder *Pupilles de la Garde Impériale*. Het is de tijd van bloedige gebeurtenissen als de tocht naar Rusland, de overtocht van de Berezina, de veldslagen bij Leipzig en Waterloo. Van Koningsbergen tot Salamanca sterven soldaten van het Franse leger in hospitalen aan verwondingen, ontberingen en ziekte.

Intussen is de termijn van 25 jaar dus verstreken in januari 1808, maar pas in 1814 houdt de Rechtbank in Amersfoort zich met

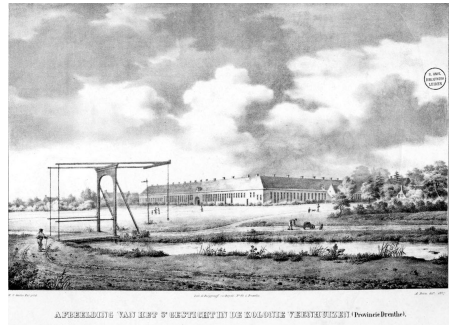
de kwestie bezig, als het beheer van de erfenis door de Weesmeesters afgelopen is. Alleen Roelof en Cornelis Jacobus Elbertus zijn teruggekeerd uit de oorlog en de rechter verklaart de andere vier afwezig, zodat de erfenis niet gedeeld kan worden. Niet alleen de erven maar ook degenen die een vordering hebben op deze boedel, zoals het Burgerweeshuis vanwege de alimentatie van de kinderen, moeten geduld oefenen. Notaris Schijvliet wordt benoemd door de rechtbank tot administrateur van de nalatenschap en vertegenwoordiger van de afwezigen.

Alexander Fraser junior, voormalig onderofficier van het Nederlandse leger, keert terug naar Amersfoort en trouwt daar in 1819. Maar broer Roelof is in 1816 met de koloniale troepen vertrokken naar Nederlands-Indië. De andere twee broers blijven wonen in Amersfoort en trouwen daar. In augustus 1827 verklaart de Rechtbank dat er nog maar drie erfgenamen afwezig c.q. onvindbaar zijn, maar dat verandert de situatie niet. Want de wet vereist dat iedere gerechtigde bij een erfdeling aanwezig dan wel wettelijk vertegenwoordigd is en dat is broer Roelof niet.

Grietje Elbertsen overlijdt in februari 1828 en dus stopt haar uitkering uit de erfenis en is die erfenis deelbaar geworden. Mede naar aanleiding daarvan gaan Alexander en Aalt Simon in verweer tegen de uitspraak van 1827 en stellen dat de mede-belanghebbende . . . *broeder Roelof Fraser, zich bevindende in Militaire dienst van zijn Majesteit in de Oost Indiën zonder eenen gemagtigden achter te laten. en Dat zulks de oorzaak . . . de scheiding en verdeling . . . niet kunnen worden geëffectueerd, en de rekwestranten hunnes ondanks, van het genot van . . . verstoken blijven.* De Rechtbank ziet in 1829 dat probleem ook en benoemt notaris Schijvliet als curator en belangenbehartiger van Roelof, zodat deze nu alle vier niet aanwezige broers vertegenwoordigt. Maar

pas in 1830 komt het eindelijk tot een scheiding van de erfenis van Alexander Fraser en Aleijda van Gelder bij notaris Vliexx. De drie in Amersfoort wonende broers zijn daar niet lijfelijk bij aanwezig, maar worden vertegenwoordigd door een wethouder van de gemeente. Eindelijk krijgen de schuldeisers hun geld, en de broers Alexander, Cornelis Jacobus Elbertus en Aalt Simon. Het deel van de andere vier broers blijft onder beheer van notaris Schijvliet.

Daarna valt het stil rond de erfenis en het beheer van de boedel lijkt wel eeuwigdurend geworden. Maar de betrokken personen zijn niet onsterfelijk en overlijden in de loop der jaren.

Het derde Gesticht in Veenhuizen. Bron: http://www.nxtlandscapes.nl/?page_id=2017

Als eerste overlijdt in 1841 Roelof Fraser in Bina (waarschijnlijk Bima) in Nederlands-Indië en de broers erven zijn deel. Na de dood van notaris Schijvliet in 1847 benoemt de arrondissementsrechtbank de procureur Van der Poll als administrateur. In Veenhuizen (Norg) sterft in datzelfde jaar de kolonist Alexander Fraser en laat de rechten na aan zijn weduwe Martha van Ouwkerk en kinderen. Martha is teruggekeerd naar Amersfoort en overlijdt daar in 1854, zodat de aanspraken helemaal overgaan op de kinderen. Aalt Simon Fraser is de volgende in 1859 en bij testament heeft hij zijn vrouw Elisabeth Vroedmans benoemd

tot erfgenaam. De laatste broer Cornelis Jacobus Elbertus sluit de ogen in 1864 en de nalatenschap gaat voor de helft naar de weduwe Margaretha van Achterberg en voor de andere helft naar hun kinderen. Maar alles blijft zoals het was.

Een goede dag om de erfenis te verdelen

In het genoemde jaar 1864 is Elizabeth Vroedmans, weduwe van Aalt Simon, overleden en die heeft al haar bezittingen en aanspraken bij testament vermaakt aan de Diaconie der Hervormde Gemeente van Amersfoort. Volgens de wet mag de erfenis pas aanvaard worden na goedkeuring bij Koninklijk Besluit. En dan gaat het College van Diakenen er werk van maken om tot definitieve verdeling te komen.

En de eerste stap is een juridische: bij vonnis van de Rechtbank op 6-7-1866 wordt bepaald dat de administrateur zijn ontslag krijgt en de erfenis door de gerechtigden verdeeld kan worden. Bijna zestig jaar na hun vertrek wordt vastgesteld dat de vermisten wel niet meer zullen terugkeren.

En de volgende stap is om alle erven bij elkaar te krijgen, zodat er ook de facto ge-

deeld kan worden. Een weduwe in Amersfoort met haar dochter in Amersfoort, een bakker in Utrecht, de vrouw van een kamerbehangen in Amsterdam, een korporaal in 's-Hertogenbosch, ze komen of machtigen iemand hun belangen te behartigen. Maar dan is er altijd weer die ene kikker die uit de kruiwagen ontsnapt is. In dit geval is het Alijda, een dochter van Alexander Fraser, die volgens de bevolkingsregistratie in Veenhuizen woont, maar daar niet te vinden is. Nadat ontdekt wordt dat ze in Amersfoort verblijft, is een deurwaarder ingeschakeld. Bij exploit van 11-9-1866 wordt Alijda Fraser *voorheen het Gesticht te Veenhuizen en thans tijdelijk in Amersfoort aangezegd* dat op de 24^e van die maand de boedelscheiding zal geschieden. En het is verbazingwekkend dat zij dan ook inderdaad aanwezig is en dat de erfenis van Cornelia van Dompelaar echt definitief verdeeld wordt.

Wat Alijda met haar deel gedaan heeft, is niet bekend. Hoewel zij op dat moment ingeschreven is bij de bevolkingsregistratie van Amersfoort, sterft zij op 28-4-1877 in Utrecht, 49 jaar oud.

Genetisch onderzoek deel 1

door Arie van Herk

Genetisch onderzoek naast genealogie is in opkomst en ik ervaar het zelf als een lastige materie waarin diverse mogelijkheden worden aangeboden. Voor mij zijn het veel bomen in een bos waar ik de weg niet meer zie. Wel heeft het mijn interesse en dan ga ik op zoek op internet en heb wat boeken over de materie gelezen. Wellicht heeft u dezelfde ervaring en dat bracht mij op het idee om e.e.a. aan het papier toe te vertrouwen. In deel 1 geef ik achtergrondinformatie over genetica en cellen en keer dan terug naar het DNA dat de basis vormt voor genetische genealogie. In dit deel basisinformatie over genetica en hoe verschillende organismen in

elkaar zitten. Zie het maar als de biologie over organismen als basis om later meer te begrijpen van DNA.

Wat is genetica?

Genetica onderzoekt hoe erfelijke eigenschappen van de ene generatie op de andere worden overgedragen. Erfelijkheid beïnvloedt alles wat op aarde leeft. De genen van een organisme bestaan uit DNA. Deze bouwstenen van erfelijkheid bepalen hoe dat organisme eruit ziet, hoe het zich gedraagt en hoe het zich vermeerderd.

Genetica wordt in vier hoofdrichtingen ingedeeld:

Klassieke genetica. Deze beschrijft hoe de eigenschappen van de generaties worden overgedragen. Het is van de oude school, de oorspronkelijke vorm van genetica gericht op individuele organismen en hun families. Ze richt zich vooral op het bestuderen van de fysieke eigenschappen die staan voor de genen die het uiterlijk bepalen. De klassieke genetica wordt ook wel Mendeliaanse genetica genoemd of erfelijkheidsleer.

Moleculaire genetica. Deze beschrijft de chemische en natuurkundige eigenschappen van DNA, RNA en eiwitten. Het geeft inzicht in de samenstelling en rol van diverse componenten en processen. In DNA zitten boodschappen verborgen hoe de verschillende lichaamscellen werken. RNA transporteert boodschappen van het DNA uit de kern naar het cytoplasma, waar dan het juiste eiwit wordt gemaakt. Het is een beschrijving van een productieproces voor de aanmaak van eiwitten en de processen die door deze eiwitten worden uitgevoerd. Eiwitten zijn nl. bouwstenen van (nieuwe) cellen en het gereedschap van de cel.

Populatiegenetica. Is gebaseerd op de erfelijkheidsleer van Mendel en kijkt naar de genetische samenstelling van groepen mensen (of van andere organismen). Het omvat een zoektocht naar patronen die de genetische kenmerken van een bepaalde groep beschrijven. Hierbij inbegrepen de gevolgen van migratie, afscheiding van andere populaties, partnerkeuze, geografie en gedrag.

Kwantitatieve genetica. Een wiskundig vakgebied dat de statistische verbanden onderzoekt tussen genen en de eigenschappen waarvoor ze coderen. Je krijgt inzicht in de subtiele variaties die de eigenschappen van organismen beïnvloeden. Hoeveel eieren legt een vogel, hoe groot zijn de eieren, etc. Kwantitatieve genetica wordt veel gebruikt in de landbouw bij het kweken van planten en het fokken van dieren.

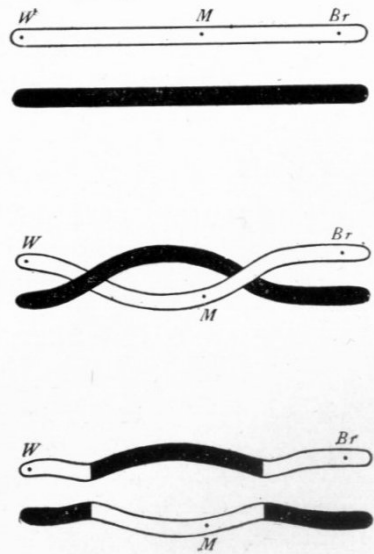
In opkomst is de *epigenetica*. Deze be-

studeert het aan- en uitzetten van genen en hoe dat proces beïnvloed wordt door de omgeving. Hierdoor maakt een spier geen spijverteringssappen en worden getrainde spieren dikker. Dat een kind op zijn vader lijkt komt omdat in de eicel de genen voor het uiterlijk zijn uitgezet en in de spermacel zijn aangezet. Het verhoogt zo de levenskansen van de boreling.

Begrippen gerelateerd aan genetica

Ik ga nu eerst enkele begrippen gerelateerd aan genetica toelichten.

Celbiologie. Genetisch onderzoek heeft te maken met het bestuderen van de werking van cellen. Het proces waarbij genetisch materiaal van de ene op de andere generatie overgaat. Hierin zijn twee vormen. Voordat een cel zich deelt, wordt het DNA opengeritst en wordt elke helft weer aangevuld. Celbiologie kan van alles zijn; niet alleen genetisch, maar ook fysiologisch (hoe het werkt), morfologisch (hoe het eruit ziet) etc.

Schematische weergave van crossing-over bij chromosomen, door Thomas Hunt Morgan (1916).

Bron: Wikipedia

Recombinatie, waarbij DNA-strengen worden gemengd en aan elkaar gekoppeld worden.

Nemen we een kijkje in cellen dan zijn er twee uitvoeringen: Prokaryoten en Eukaryoten. In Prokaryoten drijft het DNA los in de cel omdat er geen celkern is. Bij Eukaryoten zit het DNA in de celkern.

Prokaryoten zijn met name bacteriën. Deze kennen 4 levenswijzen: of: zij maken hun eigen voedsel, of zij leven van de resten van afgestorven organismen en zorgen voor rotting; of zij leven ten koste van levende organismen en zorgen voor ziekte of zij krijgen voedsel in ruil voor diensten die een groot aantal processen zoals de spijsvertering in ons lichaam verzorgen. Deze vorm is nuttig voor ons bestaan. Andere soorten bacteriën kunnen ons lichaam ziek maken, zoals bijvoorbeeld cholera.

Eukaryoten zijn cellen waarin het DNA wordt beschermd in een celkern. De variatie in deze groep loopt uiteen van eencellige planten of dieren tot heel complexe meercellige organismen zoals ons lichaam. Bij de meeste meercellige eukaryoten zijn er twee hoofdvarianten van cellen: lichaamscellen, ook wel somatische cellen genaamd, en geslachtscellen. Somatische cellen ontstaan door simpele deling en zijn o.a. huidcellen en spiercellen. Geslachtscellen zijn gespecialiseerde cellen die voor de voortplanting dienen. Hiervoor is een specifieke voorbereiding nodig (meiose) in de vorm van een vermindering van de hoeveelheid genetisch materiaal in eicellen en zaadcellen die als ze samensmelten weer de oorspronkelijke hoeveelheid genetisch materiaal krijgen.

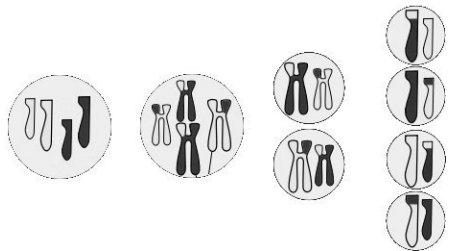
Chromosomen zijn draadachtige strengen die uit DNA en eiwit bestaan. Elk organisme heeft een specifiek aantal chromosomen per cel en dat varieert van twee tot veel. Mensen hebben per cel 46 chromosomen. De ene helft is van de moeder afkom-

stig, de andere helft van de vader.

Geslachtschromosomen bepalen het geslacht. Bij vrouwen zijn dit twee X-chromosomen en bij mannen bestaan ze uit een X- en een Y-chromosoom. We noemen de andere chromosomen autosomaal. We hebben ongeveer 20.000 genen; gemiddeld dus een kleine 1000 per chromosoom: je kunt het dus niet hebben over 'hun eigen eigenschap en rol'. Die genen liggen niet ordelijk bij elkaar, maar zijn vrij willekeurig verdeeld over de chromosomen. Wel speelt elk gen zijn eigen rol in het geheel en zorgt zo voor een bepaalde eigenschap (bv. voor het verteren van zetmeel).

Autosomale chromosomen bij de mens zijn aanwezig in een aantal van 22 paren elk met hun eigen eigenschap en rol.

Replicatie, waarbij een DNA-keten in tweeën splitst en de helften worden aangevuld. Hierdoor wordt de hoeveelheid DNA verdubbeld. Daarna deelt de cel zich (mitose) en groeien beide dochtercellen uit tot de oorspronkelijke grootte.

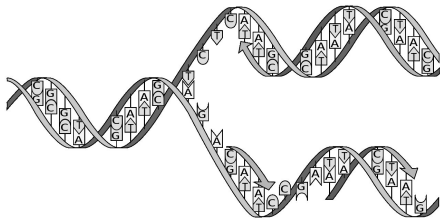
Schematische voorstelling van crossing-over tijdens de meiose. Het resultaat zijn vier haploïde geslachtscellen met nieuwe combinaties van genetisch materiaal.

Bron: Wikipedia

DNA is de drager van ons erfelijk materiaal

Ons erfelijk materiaal bestaat uit DNA, is georganiseerd in chromosomen en bevindt zich in de kern van de cel. Het DNA bevat de code waarin al onze erfelijke eigenschappen zijn vastgelegd en bestaat uit twee strengen

in de vorm van een dubbele helix, een soort trap die gedraaid is om zijn lengteas. De treden worden gevormd door vier verschillende basen, telkens zijn er twee basen met elkaar verbonden die samen een trede van de trap vormen (zie *figuur*). Het DNA bevat vier verschillende basen: adenine (A), thymine (T), cytosine (C) en guanine (G). Deze basen worden kortheidshalve meestal aangeduid met de vier letters waaruit het DNA is opgebouwd.

Bij de replicatie bewegen de twee strengen van het DNA uit elkaar om te worden gekopieerd. Bron: Wikipedia

De totale lengte van ons DNA bedraagt circa drie miljard basenparen en is georga-

niseerd in 46 verschillende chromosomen, waaronder twee geslachtschromosomen (X en Y). Slechts een klein deel van het DNA (minder dan 5%) wordt vertaald in eiwitten en deze zogenoemde coderende stukken worden aangeduid als genen. De mens heeft tussen de 20.000 en 25.000 genen waarvan de meerderheid (meer dan 80%) codeert voor meerdere, naar de huidige schatting ongeveer 100.000, eiwitten. De plaats van een gen op een chromosoom heet een locus. Veranderingen in de basenpaarvolgorde van het DNA heten (punt-)mutaties. Er zijn ook genoommutaties en chromosoommutaties. Mutaties en puntmutaties worden door elkaar gebruikt.

Meer gedetailleerde informatie over de structuur en organisatie (chromosomen en genen) en samenstelling (DNA) van ons erfelijk materiaal is te vinden via andere informatiebronnen, zoals www.allesoverdna.nl.

In een vervolg op deze basisinformatie zal ik verder gaan met informatie over DNA.

Zoeken naar kadastrale gegevens

door Arie van Herk

Bij het genealogische onderzoek naar mijn voorgeslacht Van Herk ben ik tot begin 1400 gekomen. Mijn stamoudbetovergrootvader Pouwel uit *Oudekerke* woonde in het dorp Ouderkerk aan den IJssel buitendijks tegenover de kerk in Weer 110. Pouwel bezit in polder Cromme diverse stukken land en een steenfabriek. Latere generaties woonden op boerderijen. Dit vraagt om nader onderzoek naar gegevens in de archieven van notarissen en het kadaster. De website www.watwaswaar.nl is hiervoor een mogelijke bron. Na de selectie waar krijg je bij wat informatie over welke gegevens beschikbaar zijn. Dit zijn onder andere kadastrakaarten, minuutplans, verzamelpans, etc. Verder kun je via *wanneer* een tijdperiode instellen. Mijn herinnering ging gelijk terug

naar de lezing van de heer Zacharias Klaasse van het Kadaster op 19 februari 2013. Om doelgericht te zoeken in deze materie is het belangrijk dat je inzicht hebt welke informatie in de verschillende registraties is vastgelegd.

Al snel kwam ik op de site www.kadaster.nl informatie tegen over het boek *Aan de slag in de kadastrale archieven*, een handleiding voor de particuliere onderzoeker. Het bevat 7 hoofdstukken met veel voorbeelden over de verschillende gegevens die je tegen kan komen. Het boek kost € 18 (incl. verzendkosten) en is te bestellen via de website van het Kadaster.

Wat kom je tegen in de hoofdstukken:

1. *Aan de slag* Vertelt wat je nodig hebt om een onderzoek te starten. Belangrijk

zijn locatiegegevens, het tijdvak waarin je zoekt.

2. *Kadastrale legger* Uitleg over de werking en gebruikte termen van de kadastrale legger. Dit is een register waarin per gemeente, per eigenaar de eigendommen zijn beschreven. De eerste kadastrale leggers zijn samengesteld uit gegevens die verzameld zijn in de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT's). De OAT's vormen samen met de minuutplannen het uitgangspunt voor de kadastrale administratie zoals die op 1 oktober 1832 van start ging.
3. *Zoeken op naam* Schetst de mogelijkheden en valkuilen als je op naam wilt zoeken. Varianten zijn de 'naamlijst nr. 85', 'naamwijzer Hypotheken nr. 5 en 6', 'algemeen register Hypotheken nr.2'
4. *Akten* Over akten van eigendomsoverdracht en hun toegankelijkheid. Vanaf 1838 werd de overschrijving van akten van eigendomsovergang in de openbare

registers verplicht gesteld. Je komt dan tegen: dagregisters, het algemeen register en het hulpregister.

5. *Minuuttoestand* Beschrijvingen van de eerste kadastrale archiefstukken van Nederland in 1832. Naast het kadastrale minuutplan zijn er de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) die samen een helder beeld geven van de situatie in 1832.
6. *Historisch perspectief* Nadere toelichting op de kadastrale historie.
7. *Bronnen & varia* Je vindt hier wetenswaardigheden en een uitgebreid trefwoordenregister om het opzoeken van informatie te vergemakkelijken. Hier vind je informatie over de zoekmogelijkheden in 'Wat was waar'.

Het geheel bekijkend is dit 223 pagina's tellende boek een prachtige leidraad bij kadastraal onderzoek wat door de vele voorbeelden voor mij eenvoudiger is geworden. Van harte aanbevolen.

Cursus archiefonderzoek gemeentearchief Barneveld

door Marcel van de Krol

Eind vorig jaar bestond de behoefte om vanuit het gemeentearchief Barneveld een cursus te organiseren waarin de mogelijkheden voor het doen van archiefonderzoek uitgebreid aan de orde zouden komen.

De cursus zou moeten bestaan uit zes bijeenkomsten in de avonduren, waarin veel onderwerpen aan de orde zouden komen die alle te maken hebben met de beschikbaarheid van allerlei historische bronnen zoals archieven, documentatiemateriaal en literatuur.

De cursus moest ook en vooral een praktisch karakter krijgen om deelnemers vertrouwd te maken met het doen van onderzoek in bijvoorbeeld het notarieelarchief, het kadaster, kaartmateriaal, burgerlijke stand, documentatieverzamelingen, de

beeldbank van het gemeentearchief en kranten.

Ook het werken met websites zoals Archival, WieWasWie en Delpher stond op het programma.

Na oproepen in het blad van de Vereniging Oud Barneveld en het katern Barneveld Uitgelicht en volgens mij ook in het blad van de Veluwse Geslachten meldden zich in eerste instantie 20 personen aan en uiteindelijk startte de cursus met 14 personen waaronder ondergetekende.

De deelnemers kozen heel uiteenlopende onderwerpen: Historisch en stamboomonderzoek in de Hoekse Waard, de geschiedenis van de huizen aan de Koterweg, de boerderijen *De Grote Krol* en de *Kleine Krol of Elleboog* in Garderbroek, de dood

van twee militairen tijdens de tweede wereldoorlog bij *Het Heihaus* aan de Zevenbergjesweg in Voorthuizen, de postwagengeroute van Naarden naar Hamburg, het leven van Evert Bouw, de diverse woonplaatsen van het echtpaar Van den Brink-Bos uit Kootwijkerbroek, de loop van de Kleine Barneveldse Beek door de eeuwen heen, de verzetstrijder Klaas van den Bor, de geschiedenis van de vereniging *Plaatselijk Belang* in Voorthuizen, de boerderij *Veller*, de Lunterse boerderij *De Grote Veen* en het gebied tussen de Kleine Barneveldse Beek en de Bloemendaallaan.

Tijdens de cursusavonden was er een

avond met een rondleiding in de studiezaal waar ook een bibliotheek gevestigd is, een andere avond kregen wij een rondleiding in het depot waar ook veel zeer oude kaarten liggen en boeken van het kadaster. Tijdens de laatste avond was er een lezing van de communicatieadviseur over *hoe schrijf ik een goed artikel*.

De cursus heeft niet voor iedereen evenveel of het gewenste resultaat opgeleverd maar uit de reacties blijkt dat iedereen enthousiast en tevreden is en na afloop van de cursus blijkt dan ook dat de opzet geslaagd is.

Boekbesprekingen

door Willem van Maren

B. de Keijzer

De oudste lijst van leenmannen van de bisschop van Utrecht, 1379

Hilversum 2015, 126 pagina's, € 19

In 1378 werd Floris van Wevelinckhoven benoemd tot bisschop van Utrecht. Als bisschop was hij ook leenheer van de Stichtse leengoederen. Zodra een nieuwe leenheer aantrad moesten de leenmannen binnen één jaar en één dag hun leenrelatie vernieuwen. Als een leengoed overging naar een andere leenman moest een *heerwaad* betaald worden. Bij de komst van een nieuwe leenheer hoefde dit niet en men noemde dit verheffing met de ledige hand. Bij het aantreden van bisschop Floris is er een lijst opgesteld van alle leenmannen die hun eed kwamen vernieuwen. Dit is de eerste complete lijst die bewaard is gebleven. De leenprotocollen met de gewone beleningen zijn pas vanaf 1394 bewaard gebleven. Voor de middeleeuwen zijn deze al in 1956 gepubliceerd door Johanna A. Maris in *Repertorium op de Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijke tijdvak* (alleen voor het

Nedersticht).

Voor genealogen is het boekje van De Keijzer een belangrijke aanvulling op het eerdere werk van mw. Maris. Als genealoog moet u wel veertiende-eeuwse voorouders kennen die in Utrecht, Overijssel en Drenthe onroerend goed bezaten. Ook zijn er enkele beleningen in Gelderland en Brabant. Het interessante van de lijst zijn de uitgebreide beschrijvingen die dikwijls extra informatie opleveren. Eén voorbeeld: *Item Rutgher Paeschdach hout die hofsteden buten den Roden Torne tot Amersfoerde, gheleghen an die Langhestraet, mit den Smedeshoeve, die gheleghen is op Amersforder enge ende mit eenre hofsteden, gheleghen binnen der statmuren van Amersfoerde, ende vor hem hulde als een mombaer Gode van Leenlare siin vader, want hi niet voljarich en was.*

Het boek heeft een uitvoerige inleiding en een register. Een aanrader voor elke genealoog die in zijn kwartierstaat veertiende-eeuwse voorouders heeft. Wie profijt heeft gehad van het boek van mw. Maris zal het boek van De Keijzer niet willen missen.

Inhoudsopgave

Ten geleide	37
Colofon	37
Lezingen & Activiteiten	38
Ledenbestand	41
Van uw voorzitter	41
Erochique, erotiek in de vroegere eeuwen	42
Beknopt verslag Afdelingsledenvergadering (ALV) van 16 april jl.	44
Vertrouwd en vernieuwd: Archief Eemland in het Eemhuis	45
Met de hond en de hondenkar terug in de historie. Nostalgie met een verdwenen transportmiddel	46
Stel je voor	48
Vermorzeld onder de trein	49
Een goede dag om een erfenis te verdelen	51
Genetisch onderzoek deel 1	55
Zoeken naar kadastrale gegevens	58
Cursus archiefonderzoek gemeentearchief Barneveld	59
Boekbesprekingen	60

